

УДК 331.556: 338.2

Д. А. Терещенко,
к. держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування,
Харківський національний університет будівництва та архітектури (ХНУБА), м. Харків
ORCID ID: 0000-0003-0633-0097

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.4.103

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

D. Tereshchenko,
PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of management and public administration
Department, Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture

FORMATION OF GOVERNMENT REGULATION MECHANISMS WITH HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT

Статтю присвячено вирішенню актуальної наукової проблеми формування механізмів державного управління розвитком людського капіталу в Україні як складника сучасних концепцій сталого розвитку.

Підкреслено вирішальну роль фінансування процесів, пов'язаних з формуванням і розвитком людського капіталу. Виокремлено основні рівні, напрями і джерела інвестицій у людський розвиток. Доведено особливе значення державних інвестицій та обґрунтовано доцільність багаторівневої підтримки людського капіталу для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Акцентовано увагу на необхідності розробки стратегії розвитку національного людського капіталу, що враховує специфіку функціонування економічних систем, новітніх технологічних укладів, запитів ринку, трендів трансформації світового господарства.

Досліджено наукові підходи до визначення поняття та сутності механізмів державного управління. Розглянуто класифікації механізмів державного управління. Визначено компоненти структури комплексного механізму державного управління формуванням людського капіталу та фактори впливу на ефективність. Проаналізовано їх сутність, призначення та взаємозв'язок. Зазначено, що управління людським капіталом означає спрямовані дії суб'єктів управління на формування і розвиток елементів людського капіталу, що відповідають інноваційним характеристикам.

На основі проведених досліджень констатовано, що розвиток і раціональне використання в процесі відтворення і нагромадження людського капіталу на макро-, мезо- та мікрорівнях є стратегічним пріоритетом держави, що створює надійний фундамент для довгострокового розвитку всіх сфер суспільного життя.

Наголошено, що потреби формування, використання та розвитку людського капіталу передбачають подальше дослідження суб'єктно-об'єктного складу системи управління, формулювання розширеного цільового бачення процесу розвитку на різних ієрархічних рівнях, дослідження чинників формування людського капіталу (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, професійне зростання та ін.).

The article is concerned with solution of the current scientific problem in formation of government control mechanisms with human capital development in Ukraine, as the part of contemporary concepts of sustainable development.

The critical role of financing of the processes, connected to formation and development of the human capital, is highlighted. The basic levels, trends and resources of investments in the human capital are emphasized. Particular significance of the state investments is proved, and reasonability of multilevel support of the human capital for promotion of competitiveness of the national economics is explained. It is placed the emphasis on the necessity of strategizing the development of the national human capital that takes into consideration the specificity of performance of the economic systems, the most recent technological modes, market needs, trends in transformation of the world economy.

The scientific approaches to definition of the concept and entity of government control mechanisms are examined. The classification of government control mechanisms is studied. The structure components of the complex mechanism of government control with human capital formation and the impact factors on efficiency are specified. Their entity, purpose and interrelation are analyzed. It is stated that the human capital management implies the directed actions of management entities at formation and development of the human capital elements, corresponding to innovative characteristics.

On the basis of the conducted researches, it is stated that the development and rational use in the process of reproductive performance and accumulation of the human capital on macro-, meso— and micro-levels are a

strategic priority of the state, that forms the secure foundation for long-term development of all areas of the society.

It is noted that the demands in formation, use and development of the human capital involve the further researches of the agent-object structure of the control system, formulation of the extended dedicated perspective of the development process at the various hierarchy levels, research of the factors of human capital formation (education, public health service, social protection, professional advancement and others).

Ключові слова: людський капітал, механізми державного управління, розвиток, формування.

Key words: human capital, government control mechanism, development, formation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Реалізація змін у системі державного управління, що спирається на сучасні доктрини сталого розвитку, економіки знань, людиноцентричного підходу, передбачає поглиблення досліджень науки "державне управління". Забезпечення дієвого, ефективного управління потребує розуміння основних способів забезпечення впливу суб'єктів державної влади на відповідні об'єкти. У значеному сенсі виокремлюється необхідність дослідження можливостей держави реалізовувати власні функції у сфері формування людського капіталу, пошук нового підходу до державної політики розвитку людського капіталу, в межах якого уряд діятиме як ефективний інвестор, що забезпечує здатність держави до адаптації та розвитку в умовах постіндустріалізації. Кінцевою метою політики сталого розвитку людського капіталу повинна стати соціальна стійкість як необхідний елемент економічного розвитку, де активну участь братиме держава, власники людського капіталу та його основні "орендарі" (бізнес) [1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Актуальні питання, пов'язані з дослідженням механізмів державного управління розвитком людського капіталу вивчали такі вчені: П. Галкін, Д. Гонін, Р. Джумаєва, А. Добринін, С. Дятлов, Н. Ішмухаметов, Т. Мухутдінова, М. Пархомчук, О. Солодухіна, А. Ткаченко та інші. Виходячи з нагальної потреби всебічного дослідження питань, пов'язаних з концепцією людського капіталу, доцільно розглянути підходи до формування механізмів державного управління розвитком людського капіталу в Україні як складника сучасних концепцій сталого розвитку.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз та дослідження концептуальних підходів до формування механізмів державного управління розвитком людського капіталу в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Досягнення соціальних результатів почало розглядатися передумовою вирішення стратегічного завдання — забезпечення стійкого економічного зростання. Адміністративний вплив держави на процеси розвитку якісних і кількісних характеристик людського капіталу базуються на силі державної влади і носять характер заборони, дозволу або примусу. Серед економічних заходів регулювання державою процесів відтворення людського капіталу слід виділити пряме бюджетне

фінансування інвестицій в людський капітал, де стимулюється, або стримується накопичення сукупного людського капіталу в загальнодержавних інтересах. Держава з власних джерел фінансує не тільки державні структури освіти, охорони здоров'я, культури, а й установи недержавного сектора за умови реалізації останніми державних стандартів. Значну роль відіграють субсидії, дотації, що направляються на реалізацію конкретних програм, пов'язаних з накопиченням людського капіталу, зростанням його якісних і кількісних характеристик [2].

Соціально-економічна відповідальність є результатом синергетичної взаємодії людського, соціального і морального капіталів всіх суб'єктів економічних відносин, в тому числі держави, яка "пронизує" всю сукупність соціально-економічних взаємовідносин економічних суб'єктів у суспільстві, виступаючи додатковим критерієм ефективності їх взаємодії. Державі-інвестору належить вибудовувати послідовність двох комплексних завдань: 1) якісне відтворення і накопичення людського капіталу (створення умов і стимулів його накопичення і заощадження, "культивування" раціональної складової в загальному обсязі людського капіталу, формування конкурентоспроможного людського капіталу, прогнозування перспективних напрямків розвитку людського капіталу відповідно до майбутніх потреб економіки); 2) ефективне використання накопиченого людського капіталу (в процесі суспільного виробництва за допомогою ринку праці, споживчих ринків; створення всередині країни умов для здійснення трудової діяльності). Держава, застосовуючи інструменти економічної політики (бюджетно-податкову та грошово-кредитну політику), цілеспрямовано впливає на процеси відтворення і нагромадження людського капіталу як на макро-, так і на мікрорівні — по відношенню до домогосподарств і підприємств. Важливим інструментом у політиці якісного відтворення і накопичення людського капіталу є державні витрати на соціально-культурні заходи [1].

Розвиток і раціональне використання вищевказаного ресурсу є стратегічним пріоритетом держави, що створює надійний фундамент для довгострокового розвитку всіх сфер суспільного життя. Поряд з цим важливо відзначити, що інвестиції в людський капітал не дають швидкого ефекту. Процес є довгостроковим і витратним [3].

Значимість підвищення ефективності формування і використання людського капіталу визначає необхідність розробки механізму управління цим процесом, який визначається як сукупність інструментів і способів впли-

Таблиця 1. Взаємодія елементів механізму управління людським капіталом

Етап	Суб'єкт управління	Ціль	Завдання
Розробка стратегічних прогнозів стану структури ринку праці регіону	Органи державної влади	Визначення потреб ринку праці у фахівців	Отримання достовірних даних про прогнози значення попиту і пропозиції на ринку праці; розподіл бюджетних місць в освітніх установах з урахуванням отриманих прогнозних значень
Розробка пропозицій і рекомендацій з навчання та бажаного рівня професійної підготовки фахівців	Підприємства та організації, освітні установи всіх рівнів освіти	Підвищення ефективності взаємодії підприємств і освітніх установ	Розробка освітніх стандартів з урахуванням пропозицій підприємств і організацій; поглиблення взаємодії підприємств і освітніх установ
Формування загального людського капіталу з обов'язковим використанням результатів, отриманих на попередніх етапах	Освітні організації всіх рівнів освіти, заклади охорони здоров'я, неформальні інститути, сім'я	Формування загальних знань, умінь і навичок	Накопичення освітнього потенціалу; підготовка фахівців з урахуванням сучасних вимог підприємств і організацій
Використання загального людського капіталу та формування специфічного людського капіталу	Служби зайнятості, підприємства і організації, установи, що здійснюють перепідготовку та підвищення кваліфікації, установи охорони здоров'я, неформальні інститути, сім'я	Підвищення кваліфікації працівників з метою професійного зростання, формування загальних і спеціальних знань і умінь і їх реалізація в професійній діяльності	Реалізація спільного людського капіталу; формування спеціального людського капіталу; створення і збереження робочих місць; оволодіння професією, перепідготовка та підвищення кваліфікації; підтримання рівня життя населення

Джерело: [4].

ву на людський капітал, що використовують органи державної влади з метою підвищення темпів економічного зростання та інноваційного розвитку [4]. Реалізація механізму управління людським капіталом має сприяти вирішенню завдань щодо створення умов для формування та ефективної реалізації людського капіталу [5].

Управління людським капіталом означає спрямовані дії суб'єктів управління на формування і розвиток елементів людського капіталу, що відповідають інноваційним характеристикам. Управління людським капіталом має виконувати такі основні функції: економічну, соціальну, інноваційну і стимулюючу. Управління людським капіталом обов'язково має включати в себе процеси його формування, реалізації, оцінки та координації [2].

У системі державного управління важливе місце дослідники приділяють вивченню механізмів державного управління, відповідно яких є різні наукові підходи до розуміння. За визначенням В. Малиновського, механізм державного управління є сукупністю засобів організації управлінських процесів і способів впливу на розвиток об'єктів, якими управляють, з використанням відповідних методів управління, спрямованих на реалізацію цілей державного управління [6]. Механізм державного управління — це функціонально й ієрархічно впорядкована система державних і муніципальних органів, організацій, підприємств та установ, яка забезпечується єдністю державної влади, єдиним правовим простором і єдиними принципами діяльності всіх структур, що в неї входять [7].

Під механізмом державного управління слід розуміти систему, яка має на меті досягнення поставлених завдань щодо забезпечення матеріальних і інших важливих потреб суспільства для досягнення економічного ефекту, використовуючи для цього інструменти державного управління [8]. Обов'язковими складовими механізмів державного управління є: цілі, принципи,

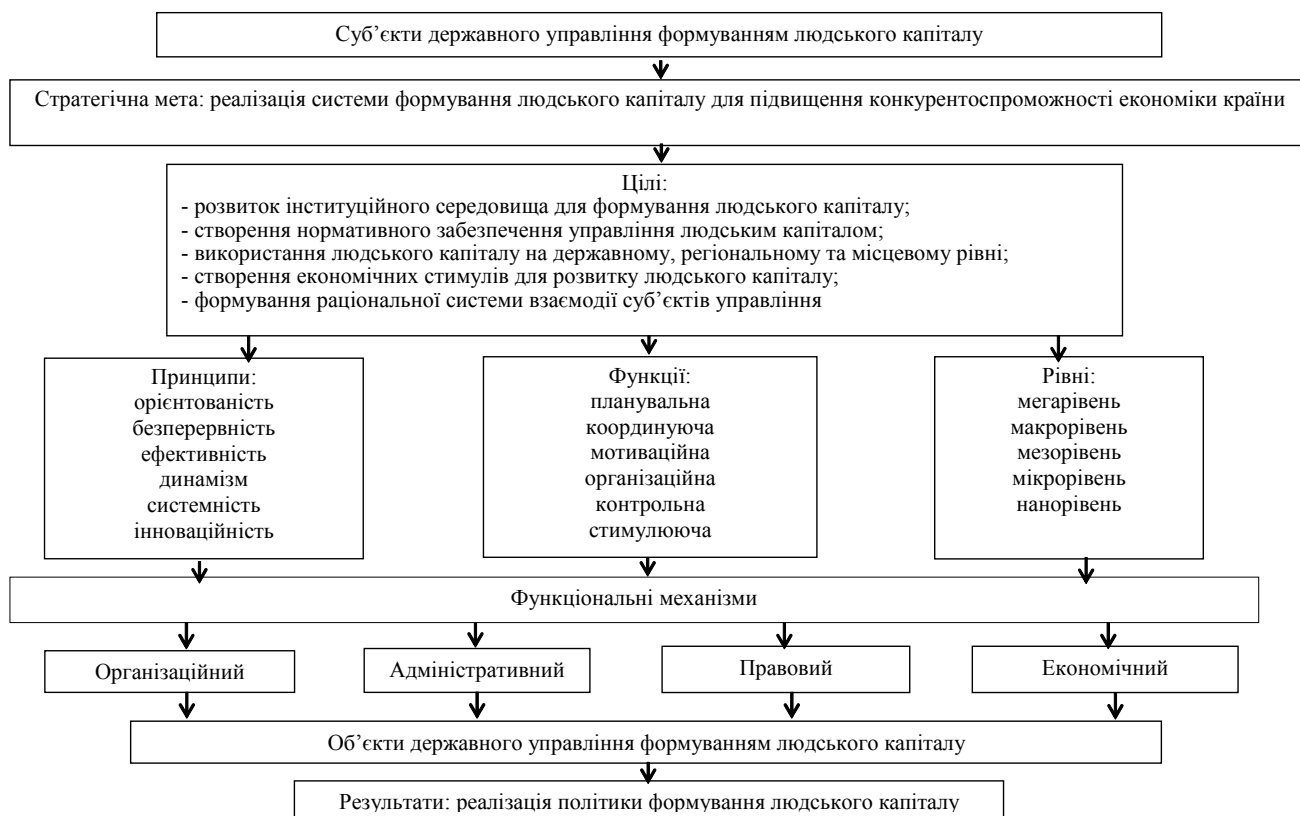
функції, методи, інформація, технологія та технічні засоби [9, с. 23].

Комплексний механізм державного управління може складатися з таких видів механізмів: економічного; мотиваційного; організаційного; політичного; правового [8; 10]. На нашу думку, комплексний механізм державного управління розвитком людського капіталу України являє собою соціально націлене поєднання елементів (функцій, можливостей, ресурсів, інструментів, способів, методів, технологій), шляхом яких суб'єкти управління (органи державної влади) реалізують скоординовану управлінську дію на сукупність чинників формування людського капіталу, які забезпечують його ефективне формування, накопичення, розвиток та використання, для отримання необхідних показників у відповідності до сформульованих завдань та мети.

Фрагмент дії механізму управління людським капіталом відповідно до сфери освіти, що включає етапи, суб'єкти управління, цілі, завдання та рівні управління, представлено в таблиці 1. Таким самим чином можливе визначення елементів механізму державного управління щодо сфери охорони здоров'я, соціального забезпечення, сфери культури, міграційного руху населення, використовуючи галузеві особливості сфери діяльності.

Є думка, що основними елементами механізму формування та ефективного використання людського капіталу можна визначити: демографічно-просторовий, законодавчо-нормативний, бюджетно-фінансовий, соціально-економічний, організаційно-інформаційний, педагогічно-виховний блоки [11, с. 193]. На думку автора, можна виділити такий склад комплексного механізму державного управління: організаційний, адміністративний, правовий, економічний механізми.

А. Кульман розглядає економічний механізм як потрібний взаємозв'язок, який з'являється між різними явищами в економіці [12, с. 12]. Окремі дослідники вбачають, що в економічному механізмі поєднуються фор-

Рис. 1. Система державного управління формуванням людського капіталу

ми, методи, інструменти, з допомогою яких реалізується управління процесами в економічній сфері [13, с. 32—34]. Як інструмент механізму управління людським капіталом розглядають інвестиції в людський розвиток багаторівневого управління людським капіталом, що передбачає витрати різних необхідних форм, направлених на сприяння збільшення продуктивності праці людини та зростання доходів. Порівнюючи інвестування в інші форми капіталу, з інвестиціями в людський капітал, зазначено, що останні є значно вигіднішими як відносно конкретної людини, так і в цілому відносно до суспільства, адже створюють суттєвий щодо обсягу, тривалості в часі та інтегральний за характером соціально-економічний ефект [14, с. 48—56].

Правовий механізм державного управління можливо розглядати як поєднану множину правил, норм, елементів, процедур і визначених процесів, які утворюють та структурують системний простір, у якому реалізується політика держави у сфері розвитку людського капіталу [15, с. 134]. Енциклопедичний словник з державного управління визначає правовий механізм як комплекс взаємопов'язаних юридичних засобів, які об'єктивовані на нормативному рівні, необхідні та достатні для досягнення певної мети [16, с. 422].

Організаційний механізм — є послідовністю етапів проектування структур, детального аналізу і визначення системи цілей, продуманого виділення організаційних підрозділів і форм їх координації для забезпечення функціонування організаційної системи [16, с. 422].

Схематично систему державного управління можливо зобразити через елементи впливу суб'єкта управління на керований об'єкт (рис. 1), де враховано принципи та ієрархічні рівні.

Людський капітал формується на різних рівнях управління: 1) індивідуальний (нанорівень); 2) мікрорівень; 3) мезорівень; 4) національний (макрорівень). На індивідуальному рівні суб'єктом управління виступає сам носій людського капіталу, тобто людина; на мікрорівні — підприємства різних організаційно-правової форми; на мезорівні — регіональні органи влади; на національному — органи влади [2].

Механізм державного управління формуванням та використанням людського капіталу має декілька рівнів та являє собою відповідну взаємодію елементів (рис. 2).

Необхідно відмітити, що одним із основних елементів механізму державного управління формуванням людського капіталу є наявність стратегії. Саме тому, на думку автора, на цьому етапі державотворення для нашої держави важливо мати стратегію розвитку національного людського капіталу, що враховує закономірності розвитку національної економіки, специфіку функціонування економічних систем мезо- і мікрорівня, новітніх технологічних укладів, запитів ринку, трендів трансформації світового господарства.

Стратегія розвитку людського капіталу на сучасному етапі повинна стимулювати тісний контакт роботодавців та освітніх установ з метою зближення розуміння переліку і складу потреб в професійних компетенціях працівників, а управлінські рішення, розраховані на перспективу, не можуть прийматися без стратегічного, концептуального бачення майбутнього [17; 18, с. 103].

Людський капітал на мезорівні є наявним у регіоні запасом людських ресурсів (а саме здібностей, навичок і компетенцій економічно активного населення), підвищення якості якого додає регіону додаткові конкурентні переваги і є мультиплікатором регіонального

розвитку, рушійним фактором соціально-економічного розвитку регіонів [3]. У системі регіонального управління людським капіталом сильніше виражена стратегічна спрямованість, що відображає цілі регіону. Особлива увага приділяється формуванню цінностей у підприємств, що знаходяться на даній території: розвиток людських ресурсів має на увазі створення умов для мобілізації потенціалу працівника в інтересах регіону [19]. Тому розвиток людського капіталу має стати однією з основних цілей регіональних стратегій соціально-економічного розвитку [20].

Досліджуючи механізми державного управління, слід відзначити, що процеси державного управління забезпечуються відповідними механізмами, які мають динамічний характер сукупності певних дій, та підпорядковані встановленій меті, цілям та завданням. У залежності від управлінських процесів змінюється і дія механізмів державного управління.

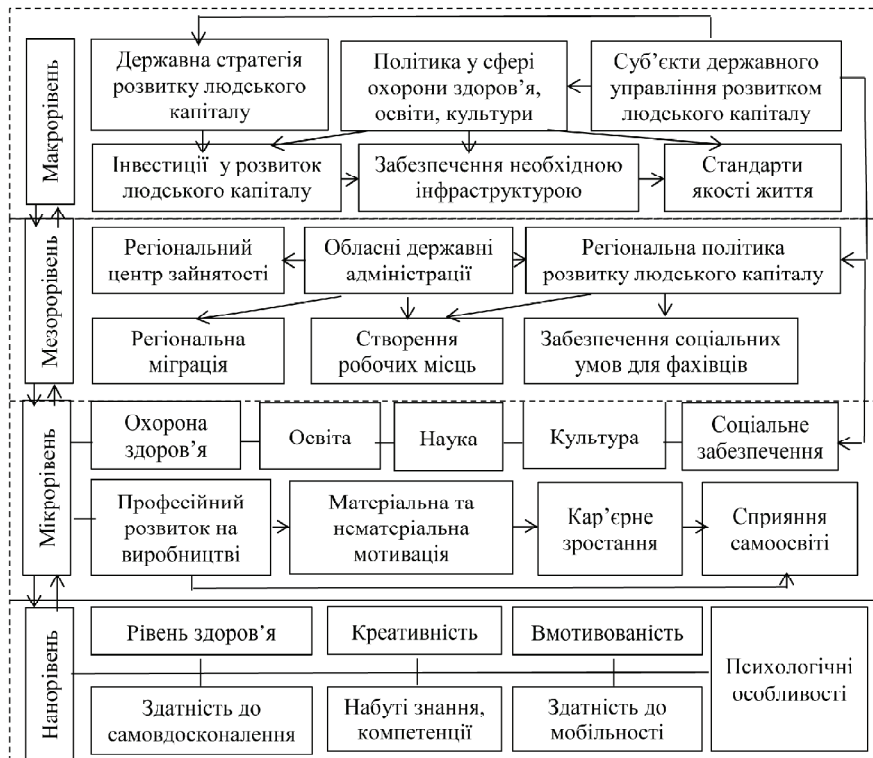

Рис. 2. Рівні механізму державного управління формуванням та використанням людського капіталу

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Отже, дослідивши концептуальні підходи до формування механізмів державного управління розвитком людського капіталу в Україні, можемо зазначити, що механізми державного управління є штучними багатеlementними та багаторівневими способами реалізації завдань суб'єктів управління, спрямованих на розвиток людського капіталу за рахунок наявних методів, засобів, інструментів. Реалізація функцій держави у сфері розвитку людського капіталу передбачає виокремлення адміністративного, організаційного, правового та економічного механізмів. Подальше бачення розвитку людського капіталу в Україні повинно спиратися на державну політику інвестиційного стимулювання сфер освіти, науки, охорони здоров'я, трудової мотивації, подолання безробіття, соціального захисту та формування відповідних секторальних стратегічних документів.

Враховуючи потреби формування, використання та розвитку людського капіталу, необхідно подальше дослідження суб'єктно-об'єктного складу системи управління, формулювання розширеного цільового бачення процесу розвитку на різних ієрархічних рівнях, дослідження чинників формування людського капіталу (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, професійне зростання та ін.).

Література:

1. Ишмухаметов Н.С. Роль государства в формировании условий устойчивого развития человеческого капитала. Государственное управление. Электронный вестник. 2011. № 28. URL: http://e-journal.spa.msu.ru/uploads/vestnik/2011/vipusk__28._sentjabr_2011_

[g./problemi_upravlenija_teorija_i_praktika/ishmu-khametov.pdf/](http://problemi_upravlenija_teorija_i_praktika/ishmu-khametov.pdf/)

2. Джумаева Р.А., Мухутдинова Т.З. Управление человеческим капиталом — стратегическим фактором развития инновационной хозяйственной системы. Вестник Казанского технологического университета. 2012. 15 (2). С. 84—89.

3. Гонин Д.В. Человеческий капитал как инструмент государственного управления в сфере повышения конкурентоспособности региональной экономики: теоретические аспекты. Управленческое консультирование. 2016. № 12 (96). С. 108—117.

4. Солодухина О.И. Механизм управления процессами формирования и использования человеческого капитала. Общество: политика, экономика, право. 2016. № 5. С. 103—105.

5. Солодухина О.И., Пархомчук М.А. Разработка методики оценки эффективности формирования и использования человеческого капитала. Экономические науки. 2016. № 3. С. 30—33.

6. Малиновський В.Я. Державне управління: навчальний посіб. Вид. 2-ге, доп. та перероб. К.: Атіка, 2003. 576 с.

7. Охотский Е.В. Теория и механизмы современного государственного управления: учебно-методический комплекс. М.: Издательство Юрайт, 2013. 701 с.

8. Акімова Л.М. Концептуальні основи розробки механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки України. Legea Si viata. 2018. № 11. С. 3—7.

9. Теоретико-методологічні засади державного управління: формування понятійного апарату: метод. рек. / авт. кол.: В.В. Корженко, В.В. Говоруха, О.Ю. Амосов та ін.; за заг. ред. В.В. Корженка. Київ: НАДУ, 2009. 56 с.

10. Акімова Л.М. Роль та місце економічної безпеки в системі державного управління забезпечення національної безпеки України. Публічне урядування: збірник. 2018. № 2 (12). С. 15—29.

11. Самородченко Г. В. Організаційно-економічний механізм формування та ефективного використання людського капіталу. Бізнес Інформ. 2013. № 1. С. 192—195.

12. Кульман А. Экономические механизмы: Пер. с фр. М.: группа "Прогресс", "Универс", 1993. 192 с.

13. Булеев И.П. Формирование организационно-экономического механизма управления предприятием по обработке цветных металлов. Донецк: ИЭП АН Украины, 1993. 225 с.

14. Добрынин А.И., Дятлов С.А., Цыренкова Е.Д. Человеческий капитал в транзитивной экономике: формирование, оценка, эффективность использования. СПб., "Наука", 1999. 246 с.

15. Терещенко Д.А. Розвиток правового механізму державного управління формуванням людського капіталу в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 23. С. 132—139.

16. Энциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. К.: НАДУ, 2010. 820 с.

17. Галкин П.В., Светлов И.Е. Стратегия развития человеческого капитала как один из приоритетов современного государственного управления. Вестник университета. 2018. № 1. С. 54—58.

18. Ткаченко А. Концепция человеческого капитала и национальная стратегия развития. Проблемы теории и практики управления. 2017. № 5. С. 94—105.

19. Шинкевич А.И., Малышева Т.В., Зарайченко И.А. Концепция формирования отраслевых инновационных кластеров. Вестник Казан. технол. ун-та. 2011. № 14 (22). С. 299—306.

20. Гонин Д.В. Место и роль человеческого капитала в региональном развитии. Евразийский союз ученых. 2016. № 8 (29). Ч. 3. С. 27—29.

References:

1. Yshmukhametov, N. S. (2011), "The role of the state in shaping the conditions for sustainable development of human capital", *Hosudarstvennoe upravleniye. Elektronnyi vestnyk*, vol. 28, available at: http://e-journal.spa-msu.ru/uploads/vestnik/2011/vipusk__28._sentjabr_2011_g./problemi_upravlenija_teoriya_i_praktika/ishmukhametov.pdf/ (Accessed 14 Aug 2019).

2. Dzumaeva, R. A. and Mukhutdynova, T. Z. (2012), "Human capital management — a strategic factor in the development of an innovative economic system", *Vestnyk Kazanskogo tekhnologicheskogo unyversyteta*, vol. 15 (2), pp. 84—89.

3. Honyn, D. V. (2016), "Human capital as an instrument of public administration in improving the competitiveness of the regional economy: theoretical aspects", *Upravlencheskoe konsultyrovanye*, vol. 12 (96), pp. 108—117.

4. Solodukhyna, O. Y. (2016), "The mechanism for managing the processes of formation and use of human capital", *Obshchestvo: polityka, ekonomyka, pravo*, vol. 5, pp. 103—105.

5. Solodukhyna, O. Y. and Parkhomchuk, M. A. (2016), "Development of a methodology for assessing the effectiveness of the formation and use of human capital", *Ekonomicheskiye nauky*, vol. 3, pp. 30—33.

6. Malynovskyi, V. Ya. (2003), *Derzhavne upravlinnia [Governance]*, 2nd ed, Atika, Kyiv, Ukraine.

7. Okhotskyi, E. V. (2013), *Teoriya y mekhanizmy sovremennoho hosudarstvennoho upravleniya [Theory and mechanisms of modern public administration]*, Yurait, Moscow, Russia.

8. Akimova, L. M. (2018), "Conceptual basis for the development of a mechanism for public administration of ensuring economic security of Ukraine", *Legea Si viata*, vol. 11, pp. 3—7.

9. Korzhenko, V. V. Hovorukha, V. V. Amosov, O. Yu. ta in. (2009), *Teoretyko-metodolohichni zasady derzhavnoho upravlinnia: formuvannia poniatiinoho aparatu [Theoretical and methodological principles of public administration: formation of the conceptual apparatus]*, NADU, Kyiv, Ukraine.

10. Akimova, L. M. (2018), "The role and place of economic security in the public administration system of national security of Ukraine", *Publichne uriaduvannia*, vol. (12), pp. 15—29.

11. Samorodchenko, H.V. (2013), "Organizational and economic mechanism of formation and efficient use of human capital", *Biznes Inform*, vol. 1, pp. 192—195.

12. Kulman, A. (1993), *Ekonomicheskiye mekhanizmy [Economic mechanisms]*, Hruppa "Prohress", "Unyvers", Moscow, Russia.

13. Buleev, Y. P. (1993), *Formyrovanye orhanyzatsyonno-ekonomicheskoho mekhanizma upravleniya predpriyatiem po obrabotke tsvetnykh metallov [Formation of the organizational and economic mechanism for managing a non-ferrous metal processing enterprise]*, YEP AN Ukrainy, Donetsk, Ukraine.

14. Dobrynyn, A. Y. Diatlov, S. A. and Tsyrnkova, E. D. (1999), *Chelovecheskyi kapytal v tranzytyvnoi ekonomyke: formyrovanye, otsenka, efektyvnost yspolzovaniya [Human capital in a transitive economy: formation, assessment, use efficiency]*, SPb., "Nauka", Saint-Petersburg, Russia.

15. Tereshchenko, D. A. (2019), "Development of the legal mechanism of public administration of the formation of human capital in Ukraine", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 23, pp. 132—139.

16. Surmin, Yu. P. Bakumenko, V. D. Mykhnenko, A. M. ta in. (2010), *Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedic Dictionary of Public Administration]*, NADU, Kyiv, Ukraine.

17. Halkyn, P. V. and Svetlov, Y. E. (2018), "Human capital development strategy as one of the priorities of modern public administration", *Vestnyk unyversyteta*, vol. 1, pp. 54—58.

18. Tkachenko, A. (2017), "Human capital concept and national development strategy", *Problemy teoryy y praktyky upravleniya*, vol. 5, pp. 94—105.

19. Shynkevych, A. Y. Malysheva, T. V. and Zarchenko, Y. A. (2011), "The concept of the formation of industry innovation clusters", *Vestnyk Kazan. tekhnol. unta.*, vol. 14 (22), pp. 299—306.

20. Honyn, D. V. (2016), "Place and role of human capital in regional development", *Evrasyyskyi soiuz uchenykh*, vol. 8 (29), pp. 27—29.

Стаття надійшла до редакції 24.02.2020 р.